

JACHT OP GROOT WILD

IN NEDERLANDSCH OOST-INDIË

DOOR

J. G. BRASSER

1578

ZUTPHEN — W. J. THIEME & CIE — MCMXXVI

EEN KONINGSTIJGER

MET EEN ZOÖLOOG OP JACHT.

ENS in de veertien dagen werd door een transport onder gewapend geleide o.a. de post naar mijn tijdelijk bivak gebracht. Je ontving wel niet altijd particuliere brieven, maar er kwamen toch steeds dienststukken en couranten mee, zoodat je in je eenzaamheid weer eens wat uit de buitenwereld vernam.

De grootste belangstelling had je natuurlijk voor je eigen kleine wereldje dat Atjeh heette, waarin je vrijwel vastgroeid was, waarvan alle aangelegenheden je tot in de kleinste bijzonderheden interesseerden en waar je bijna iedereen kende. Het eerste greep je dus naar het kleine nieuwsblaadje van Kotta-Radja. Daarin vond je, wie dien of dien verzetsleider, bij name bekend, had neergelegd; wie weer overgeplaatst was om ergens anders commandant te worden, enz. Tersluiks keek je ook even of je eigen naam genoemd werd naar aanleiding van je laatste succes.

Dezen keer niets in het krantje, maar iets bijzonders bij de dienstpost.

Zeer bijzonder, iets heelemaal ongewoons. Er zou met het volgende transport een Duitsche professor bij me komen om in den omtrek wetenschappelijke onder-

zoekingen te doen en ik moest hem daarbij zooveel mogelijk helpen met het geven van militaire dekking voor zijn veiligheid. Opsporen van kwaadwilligen en de gewone patrouillegang mochten er zoo min mogelijk onder lijden. De Hooggeleerde zou ongeveer een maand blijven en dan onder dekking naar de Gajolanden gaan.

Wat een toestand! Zoo'n ouwe stofzuiger in je bivak. Ik stelde me hem alvast voor, precies zooals hij in het Stuiversblad staat. Hooge hoed, 'n heele glasblazerij op z'n neus, gekleede jas, das vergeten, afgezakte broek, slecht ter been en de beroemde paraplu onder den arm.

Wat zou zoo'n man bij ons moeten doen? De eenige „bacillen", die er waren, zouden vlooien en muggen zijn, andere hadden we nog niet ontdekt. Hij moest die zeker door een vergrootglas bekijken en verder kapellen vangen. En wij helpen; klewangs en karabijnen weg, allemaal zoo'n vlindernetje en dan maar in het rond hollen.

Beroerd, dat ik wel verplicht zal zijn om zoo'n duffe papiermot in mijn hut te logeeren, er is nergens anders plaats voor hem. Ik zal hem ongemerkt onder bewaking laten stellen, anders loopt hij in zijn verstrooidheid den een of anderen dag een bendetje kwaadwilligen in de armen.

Op den dag, dat het transport moest aankomen, was ik toch wel buitengewoon nieuwsgierig. Ik ben zeker wel driemaal tevergeefs naar de poort van het bivak

gelopen, om te zien of er al wat in zicht was. Eindelijk, daar kwamen ze aan. Maar er was geen draagstoel bij. Nergens een zwarte jas of hooge hoed te zien. Een lange vent in khaki liep, toen hij me zag staan, kweek de brigade vooruit. Dat kon toch geen professor zijn. Maar toen hij met zijn prettig, jong gezicht voor me stond, stelde hij zich toch als zoodanig voor. Ik geloofde het maar half, dacht aan een mop. Een slank, gespierd body, een gezonde kop met verweerd lollig Tyroler hoedje. Geen brilleglazen voor de lachende, staalblauwe oogen, waaruit levensfut en ondeugdpret straalden. Heelemaal niet moe van de dertig kilometer heuvelterrein.

Een rare „professor”.

We stapten maar naar binnen.

Of hij dorst had, wat drinken wilde?

Ja graag, bier! Hij had zelf twee kisten meegebracht, wilde echter eerst voor de vlugge bediening gaarne wat uit mijn kleinen voorraad.

Wat een buitengewoon gezonde dorst.

Zeker uit Beieren?

Ja, Oberbayer, maar zwierf al lang. In Amerika en Duitsch Oost-Afrika geweest.

Wat ie kwam doen?

Was bezig geologische gegevens over Noord-Sumatra te verzamelen, maar eigenlijk Doctor zoölogie. Wilde hier in het gebergte het gesteente onderzoeken, maar ook, als dat mogelijk was, een paar neushoorns schieten, omdat we daar nog zoo weinig van wisten. Neushoornsvogels?

Neen, rhinocerossen, de Gouverneur had hem gezegd, dat er hier nog veel waren en dat ik waarschijnlijk wel inlichtingen kon geven.

Ik vertelde, dat ik had gerekend op kapellen vangen, bloemetjes plukken en plantjes zoeken, maar heelemaal niet op rhinocerossjagen.

Tien minuten na de kennismaking hadden we reeds het grootste plezier. Zoo'n logé wilde ik wel voor een maand. Ik hoorde, dat hij belangrijke verzamelingen uit de Far-West en uit Afrika naar Duitschland had gezonden en veel gepubliceerd. Hij had voornamelijk daarom den professorstitel gekregen. Hij reisde grotendeels voor eigen rekening, scheen zeer gefortuneerd te zijn.

Prettig om op zoo'n afgelegen post weer eens een gezelligen prater te hebben. Hij had interessante verhalen over de Rocky-Mountains en de jacht in Afrika, met het overvloedige groot-wild. Met veel belangstelling en kennis werden mijn eigen jachttrofeeën bekeken; alles moest hij in de puntjes weten.

Den volgenden dag verpraatten we nog. Ik moest mijn ontmoetingen en ondervindingen met den Sumatraanschen badak ¹⁾ vertellen. Dat was toenmaals niet veel, ik had er eerst eens een gezien en later een ander met heel veel moeite geschoten. Je hoort ook weinig van dat eenzaam levende, ongere dier. Het huist meest in afgelegen, moerasachtige streken of in dichtbegroeid hooggebergte. Nu en dan holt het onverwachts door

¹⁾ Inlandsche naam voor rhinoceros.

meer bevolkte gebieden, heeft geweldige haast, doet onbegrijpelijk dol en dom en is zeer schuw. Het verhaal, dat veel de ronde doet, nl. dat het den mensch ruikende, steeds verwoed attackeert, kon ik pertinent tegenspreken. De twee exemplaren, waarmede ik op korten afstand in contact kwam, hadden me niet aan gevallen. Rhinocerossen zijn echter over het algemeen halfgekke monsters, die tot de dwaaste dingen in staat zijn, reeds zeer veel ongelukken veroorzaakt hebben en waarmede uiterst voorzichtig dient omgesprongen te worden.

Het viel den Prof wel tegen, toen ik vertelde, dat de kans om er een te schieten zeer gering was, omdat we hier in het bosch zoo weinig uitzicht hebben. In Afrika ging dat zooveel beter, daar stond hij soms midden overdag op de open steppen te maffen.

Gelukkig wist ik nog een afgelegen moerasmeertje op een dagmarsch afstand van het bivak, daar zouden we het maar probeeren, misschien huisde er geluk. De Hooggeleerde zou eerst met een brigade, die op patrouille ging een driedaagsche trip in de richting van het gebergte maken voor geologische onderzoekingen, dan kon ik wat noodzakelijk werk van te voren afdoen en me eenigen tijd vrij maken. Over vier dagen zouden we dan op jacht gaan.

's Morgens om zeven uur marcheerden we af. Een brigade met de noodige dragers, tentzeilen en een week vivres mee. De Prof, had Atjehsche koelies gehoord, waarbij een paar goede boschmensen. Hij bleek de

gelukkige bezitter van twee prachtige zwaarkalibergeweren te zijn, waarvan ik er één zou probeeren.

Van den brigadecommandant, die de eerste trip met hem meegemaakt had, had ik reeds vernomen, dat de Geleerde een geweldige looper was, maar lastig voor zijn beveiliging. Telkens was hij weg, dan weer voortgeloopt, even later zijwaarts uitgebroken om alles te onderzoeken. Gek op steenen, hij attackeerde iedere rots en sloeg er stukken af. De sergeant was steeds bang geweest, dat hij hem kwijt zou raken, of dat hij in z'n eentje tegen kwaadwillige Atjehers zou optornen. „Als U me den Professor weer meegeeft, krijgt hij, net als een gevangen Atjeher, een touw om zijn nek en schouders, dan heb ik hem tenminste beter in de hand. Een veel te beste, brave man om kwijt te raken, iederen avond gaf hij me twee bellen fijne cognac”.

Ik had dat al aan den Prof meegedeeld en hem uitgelegd, dat wij de verantwoordelijke personen waren, als hem iets overkwam. Hij bleef nu rustig met de patrouille meeloopten. Het kleine steenkloppershamertje had hij gelukkig thuis gelaten, we zouden hier toch slechts door laagland en moeras komen. Ook kreeg ik gedaan, dat hij zijn zwaar geweer zelf droeg. In Afrika was hij gewend dat door een vlak achter hem loopende inboorling te laten doen. Hier ging zooiets natuurlijk niet; de kans was veel te groot dat een Atjeher er met zoo'n mooi ding direct van door zou gaan en weer verzetman worden.

Eerst konden we nog een paar uur een boschpaadje volgen, toen ging het verder den heelen dag kappende

door het bosch, recht in de richting van het moerasmeertje.

In den namiddag kwamen we daar aan en maakten bivak. Zooals we dat deden, vond de Prof. wel uiterst handig, geen gesleep met zware tenten, zooals in Duitsch Afrika in den regentijd. Hier slechts een paar lichte lappen imitatieleer op een geraamte van takken en toch droog liggen.

Het had hem verwonderd, dat we, zoo'n heelen dag door het bosch loopende, zoo weinig van beesten merkten, zelfs niet veel sporen ervan zagen. We hadden zeer oude indrukken van een rhinoceros en van tapirs gezien, maar olifanten waren in jaren niet door het terrein gekomen. Enkele varkens en herten hadden onzen weg gekruist, maar van de dieren zelf was niets gezien. Hier en daar had een troep apen, siamangs, een luid concert gegeven.

Ik had intusschen onderweg aanhoudend genoten van het prettige humeur van den jeugdigen professor. Meestal vindt men dat heelemaal niet bij nieuwelingen tijdens een zwaren marsch door tropenbosch en langs een nieuw, haastig te kappen paadje met alle ongemakken daaraan verbonden.

Geen enkelen keer kankeren, als hij eens struikelde of wat diep in de modder zakte; aangenaam geduldig als hij zich los moest maken van de haakdoorns der rottanbladeren. Van moe en daardoor kregelrig worden geen sprake.

De avond verliep ook zeer prettig. Badgelegenheid had hij niet noodig, alles was daar toch modderig. Eten

en koffiekoken met moeraswater was geen bezwaar; ge-
noegelijk deelde hij een zeer eenvoudig rijstmaaltje met
me. Aan een veldbed was hij reeds lang gewend en
slaapvoeders waren na den stevigen marsch in het
geheel niet noodig. De verschillende geluiden, uit de
donkere wildernis om ons heen, hadden niet den min-
sten invloed op zijn nachtrust.

Den volgenden morgen zouden we dan ons jacht-
geluk op rhinocerossen probeeren. De brigade bleef in
het boschbivakje achter, wij beiden gingen met twee
Atjehers, geroutineerde boschkerels, op stap.

Het meertje vormde een open plek in het bosch,
maar het wateroppervlak was niet te zien. De drassige
oevers ervan waren met hoog riet, moerasplanten en
struiken begroeid. Hier en daar een stukje met malsch
gras half onder water. Een uitgezocht terrein voor neus-
horens. Afgelegen, volop voer en een prachtgelegen-
heid om zich als karbouwen in den modder te wentelen.

Wij volgden eenigen tijd den rand van het droge
terrein, een Atjeher, Si Itam, voorop als speurder.

Er was veel wild, versche herten en varkenssporen,
en reeds spoedig wees Si Itam op oude, bijna uitge-
wischte indrukken van een badak. Kort daarop ge-
ploeter in het moeras, de struiken gaan van elkaar en
op vijf-en-twintig meter van me staat een reuzenbok
van het waterhert, de sambar. Met trotsch opgeheven
kop staat hij even paf, verwonderd over onze aanwezig-
heid. Ik kan het niet laten, profiteer van het moment
en met een schot op het blad zakt hij in elkaar, voordat

hij zijn schellen kreet kan slaken en den eersten sprong
van zijn vlucht doen.

De Prof. wanhopig. We waren toch op neushorens
uitgegaan en nu zou alles gealarmeerd zijn . . . Ik
moest toegeven, dat het stom was, de Indische rhino-
ceros is zeer schuw. Gelukkig kon ik me eenigszins ver-
ontschuldigen door te wijzen op het buitenkansje voor
de brigade en hij zou zelf deze hertensoort, die niet
vaak in zicht komt, ook wel interessant vinden.

Direct een Atjeher naar het bivakje terug met bevel
mensch en te zenden om den bok op te halen voor den
pot en vijf minuten later was de Geleerde ook al weer
in zijn knollentuin, druk aan het meten van alle onder-
deelen van den buit en notities maken.

We moesten een paar uur wachten tot de manschap-
pen konden komen om den kop met mooi gewei en het
vleesch weg te halen en in dien tijd zou de natuur wel
tot rust komen. Bovendien had het moeras allerlei ver-
takkingen in het bosch, waar het schot slechts flauw
of niet gehoord kon zijn.

Ik had in dien tijd mooi gelegenheid om mijn jacht-
genoot te wijzen op het eigenaardige, dat je, loopend
door het oerbosch, zoo weinig van dieren merkt, omdat
alles tijdig wegvlucht en dat je omgeving begint te
leven, als je heel stil zit. Een moete eekhoren met
pluimstaart in de boomen, verschillende watervogels
aan den rand van het riet, allerlei hagedissen over den
grond, aardig gekleurde vogeltjes in het lage hout, enz.
Al dat gedoe had de volle belangstelling van den Prof.
Hij vond blijkbaar den wachttijd niet weggegooid.

Eindelijk konden we doorgaan. Het begon al warm te worden, een mooie kans, dat er een neushoren zijn bad zou gaan nemen.

Na een uurtje loopen, steeds langs den moerasrand, kregen we versche sporen te pakken en spoedig daarop wees Si Itam al op plantjes, die pas dien morgen platgetrapt waren. Er hadden daar twee badaks rondge-daasd, een volwassene en een kleinere, blijkbaar moeder met groot jong. Ik gaf in alle stilte den Prof. even de hand. Hij begreep me. Het is een felicitatie waard als je den tweeden dag al zoo dicht achter rhinocerossen zit.

Zeer voorzichtig werden de sporen gevolgd. Zelfs geen gefluister meer, slechts nu en dan een teeken om elkaar op iets attent te maken. Een bepaalde windrichting konden we niet bespeuren, de atmosfeer was doodstil en drukkend benauwd.

De dieren hadden langs den moerasrand loopen azen, hier en daar waren ze met hun plompe lijven diep in de modder gezakt. Soms, op het droge gekomen, hadden ze kleine boompjes omgebogen en blâren en topèinden afgevreten.

Ik was niet erg gerust. Ik had wel verteld, dat badaks, net zoo min als andere wilde dieren, spoedig menschen attackeeren, maar dit was er een met jong, hier kon ieder oogeblik iets geheel onverwachts gebeuren. Beiden rekenden we daar blijkbaar maar op, de Prof. had ook aanhoudend zijn geweer geheel schietklaar.

Mijn hoop was, dat we ze wel op een afstand in de modder zouden hooren rondbaggeren en takken breken, zoodat we gelegenheid konden hebben ze kalm te

besluipen. Er was echter maar steeds niets te hooren.

Nog een eind verder, op een plaats met dicht hoog riet (glaga), gingen de sporen heelemaal het moeras in en kwamen er verderop niet meer uit. Het was daar in dien dichten rommel eene slecht gelegenheid om zulk wild achterna te gaan.

De dieren zelf vliegen er met hun sterk, zwaar lijf gemakkelijk in alle richtingen doorheen, terwijl het voor ons al moeilijk is om een paar pas uit de voeten te komen. Bovendien maak je in het water en de modder te veel leven, al ga je voetje voor voetje vooruit.

Ik adviseerde dan ook, fluisterend, om ter plaatse in hinderlaag te blijven, omdat ze waarscheinlijk lagen te baden en er, later op den dag, wel weer uit zouden komen. Si Itam was echter in een boom geklommen en had kunnen zien, dat we voor eene betrekkelijk smalle vertakking van het moeras stonden en dacht daarom, dat de dieren naar den anderen kant overgestoken waren, om daar verder voedsel te zoeken. Ook de andere Atjeher had dat idee. Ik liet toen de beslissing aan den Hooggeleerde. Deze vond het maar beter om naar binnen te gaan en eventueel ook over te steken, geweren voorop.

Ik zie hem daar nog staan aan het begin van het donkere modderspoor door de tunnel van glaga. Een leuke tinteling in z'n oogen en met de hand het gebaar: „Entrez, à vous l'honneur". Ik plagend terug de afwerende beweging van: „Aan mijn lijf geen polonaise, als het niet moet. Jij hebt dit gewild".

Hij direct naar binnen. We gingen daar gelukkig

slechts tot aan de kuit in de modder, maar moesten steeds gebukt loopen. Voetje voor voetje kwamen we nog zonder veel herrie vooruit. Ik beduidde mijn maker, zooveel mogelijk links op het spoor te blijven, zoodat ik steeds mijn geweerloop naast hem kon hebben om direct mee te vuren.

In een half uur waren we slechts een paar honderd meter opgeschoten en langzamerhand zakten we tot boven de knie in stinkend water en modder. Overal was het oude riet plat gevallen, terwijl het nieuwe alweer drie meter hoog was. Je kon je in dien warboel bijna niet verplaatsen.

Onzin om op zoo'n manier badaks te vervolgen. Mijn eenige hoop was nog, dat de Atjehers gelijk hadden en dat de beesten er aan den anderen kant reeds uit zouden zijn. Als ze nog in dezen rommel waren, konden ze ons op tijd hooren om te vluchten of . . . omkeeren en over ons heen komen, zonder dat we een schot zouden kunnen lossen. In beide gevallen, waarvan het eerste zeker het verkieslijkst was, waren we ze kwijt. Veel beter als ze aan den tegenoverliggenden boschrand liepen, dan was er een aardige kans voor ons, daar hadden we een beetje uitzicht en zouden geruischloos kunnen loopen.

Opeens, daar had je het gedonder in de ruiten . . . Je rekent er aanhoudend op en toch schrik je steeds weer. Zwaar geplons in de modder, heftig geblaas en gesnuif voor ons uit, gelukkig nog op een tiental meters afstand. Natuurlijk niet te zien. Zouden ze op hun spoor terugkeeren en dus tegen ons aanbotsen? Ik had nog

tijd om me naast den Prof. te wringen in de nauwe tunnel. Met de vier kogels uit onze beide dubbelloopen van bijna twee centimeter kaliber hadden we nog heel wat „stopkracht”. Maar uitzicht nog geen twee meter, de geweren tusschen de neerhangende glaga-stengels.

Het duurde alles maar eenige seconden, waarin het snuiven aanhield. Dan een dolle ren van zware lichamen door de modderpap en het dichte riet. Niet op ons af, den anderen kant uit. Wij er achter. Vijftien meter verder hadden ze toch in hun slijkbad gelegen, waren opgesprongen bij het hooren of ruiken van onraad en gevlucht.

Pas een half uur later bereikten we na veel geploeter en doodmoe den tegenoverliggenden boschrand. Ze waren er in volle vaart vandoor gegaan, het bosch in. Geen denken aan om ze vandaag nog in te halen en slaap en kookgerei, waren in het bivak achtergebleven.

We besloten dan ook maar daarheen terug te gaan. Het moeras volgend, hadden we altijd nog kans om wat goeds te ontmoeten en den volgenden morgen zouden we het weer probeeren, in ieder geval was die streek daar zeer goed. Het geluk was verder ook niet met ons. Tegen donker kwamen we in het bivakje aan, onderweg uit de struiken slechts aangesnauwd door een varken, dat niet eens in zicht kwam.

De brigade had het hert al verdeeld en het vleesch boven het vuur geroosterd. Wij, vol goeden moed voor den volgenden dag, maar een beetje teleurgesteld over heden, paktten eerst maar een groote mok koffie, het bekende bakkie troost.

's Avonds in ons boschbivakje, na een eenvoudig maal, zaten we nog gezellig wat te pijpen en te praten.

Mijn jachtgenoot en ik op den rand van een veldbed, de vijf Atjehers op den grond, een aardig vuurtje tegen de muskieten, in het midden. De beide schildwachten stapten rustig heen en weer, de overige marechaussees, vlak bij, onder hun tent, hadden zich rond gegeten aan rijst met hertevleesch en sliepen vroeg.

Ons gesprek liep natuurlijk over het gejaagde wild. Si Itam was aan het woord. Hij vond het, vooral na de mislukte jacht van den afgelopen dag, jammer om badaks te gaan jagen in de lage streken. De dieren hadden daar geen vaste paden, waren te zeer verspreid en daarom moeilijk op te sporen. In het gebergte zouden we ze met veel minder moeite kunnen bemachtigen. Hij had dat vroeger veel gedaan. Zijn vader had er een tijd lang geheel van bestaan, werkte nooit, bracht de helft van zijn leven met eenige avonturiers in het hooggebergte door en ving soms twee neushoorns in één maand. Hij was de meest bekende „pawang badak” van de streek geweest, had het pas tegen ze afgelegd toen zijn haar al wit was. Bij nacht was hij tegen een „dolle” opgetornd, kon zich niet tijdig redden, was met den hoorn zwaar verwond in den buik, in de lucht gegooid en platgetrapt. Pas twee dagen later was de taaie, ouwe heer gestorven. Meestal schoot hij ze niet, buskruit was toen reeds moeilijk te krijgen, hij ving ze in kuilen of plantte scherpe randjoes op plaats en waar de beesten zich langs hellingen naar beneden lieten glijden. Over de hooge bergkammen hadden de badaks nl. vaste,

reeds diep uitgesleten paden, waarlangs ze kwamen om van weideplaats te wisselen. Daar werden de valkuilen aangelegd. Zoo'n gat moest twee-en-een-half bij één meter zijn en bijna twee meter diep. Als de grond niet erg hard was, werden de kanten nog bekleed met rondhout, om te voorkomen, dat het gevallen dier ze zou afkrabben en dan ontvluchten. Op den bodem van den kuil werden stevige randjoes geplaat, dikke knuppels met in het vuur geharde punten, om de beesten bij hun val zoo zwaar mogelijk te verwonden. De opening werd dan kunstig met takken en blâren bedekt en de uitgegraven grond in het bosch verspreid. Soms kon men het vervelende graven dat toch eigenlijk geen werk was voor de vrijgevochten Atjehsche jagers, vermijden. Als het pad nu en dan steil naar beneden ging, plantte men de randjoes eenvoudig aan de helling, je hadt dan steeds nog een goede kans, dat de badak zich liet glijden en zich beneden komende zoodanig aan de scherpe punten verwondde, dat hij gemakkelijk te bemachtigen was.

Op die manier maakte een ploeg jagers verschillende paden, soms dagmarschen ver uit elkaar gelegen, onveilig. Nu en dan werd er een ronde langs de vangplaatsen gemaakt. Veel haast had dat niet, het hinderde niet erg als het beest reeds stonk, het vleesch was bijzaak, het ging 'm voornamelijk om de hoorns en de snijtanden. De eerste worden door Chineezers en Arabieren tot medicijn verwerkt, de laatste dienen den inlander tot amulet. Soms had hij de hoorns goed kunnen verkoopen aan hoofden of rijke handelaars, omdat

ze gelooven, vergiftigde dranken daarmede te kunnen onderscheiden. Zoo'n drank in den hoorn geschonken, zou n.l. direct beginnen te bruisen.

Si Itam had op die manier van een groot exemplaar eens, alles bij elkaar gerekend, een opbrengst van honderd gulden gehad. De voorste hoorn van dat dier was bijna twintig centimeter hoog geweest en de achterste nog een flinke, puntige knobbel. Hij had wel gehoord, dat er soms badaks gevangen waren met een begin van een derden hoorn, maar zelf had hij er nooit zoo een gezien. Een paar maal had hij het meegemaakt, dat de beesten onverwachts attackeerden, zelfs zonder dat hen iets gedaan was. Het waren werkelijke aanvallen geweest, niet een toevallige ren in de richting van de menschen. Met moeite hadden ze zich kunnen redden door vlug in boomen te klimmen. De badak had er toen nog een heelen tijd nijdig blazende onder rondgelopen.

Ik kon den Prof. doctor zoölogie, nog mededeelen, dat de door mij geschoten Sumatraansche neushoren, een bul, slechts twee en een kwart meter lang was en een horen van tien centimeter had met een knobbel er achter. De geleerde liet ons eerst maar vertellen, doch later bleek me, dat hij door boekenstudie reeds aardig op de hoogte was. Hij wist zeer goed, dat de Javaansche soort grooter is, soms drie meter lang wordt, maar slechts één horen heeft, die niet grooter zou zijn dan de voorste van den Sumatraan. Het speet hem echter, dat er zoo weinig lectuur over was, terwijl men de groote jacht in Afrika in vele werken zoo goed beschreven kon vinden. De rhinoceros van daar had een voorsten hoorn

van één, ja, soms zelfs van anderhalven meter lengte en was er, toen hij er jaagde (1902—'04) nog heelmaal niet schaars. Een olifant met goede tanden schieten werd er toen al moeilijk, maar rhinocerossen die minder gejaagd werden, waren er nog veel. Zonder buitengewone moeite had hij er, op de open steppe, meerdere geschoten met hoorns van om en bij één meter. De jacht er op werd daar echter ook als zeer gevaarlijk beschouwd. Je kon er op rekenen, dat een derde kans bestaat, dat een lastiggevallen dier een aanval probeert en het is niet makkelijk de zware massa te stoppen of in open terrein uit den weg te komen.

Ik begon toen al, in verband met de verhalen van den Prof. en Si Itam, te gelooven, dat ik na mijn eerste gelukkige ontmoetingen een beetje te optimistisch omtrent het gevaar geweest was, dacht echter nog niet, dat ik zoo spoedig minder mild optreden van het dier zou meemaken.

Ook de andere Atjehers hadden nog allerlei verhalen omtrent de badaks. Het is echter voor zulke weinig ontwikkelde menschen zoo moeilijk om een juist idee omtrent de dieren te geven. En dan, ze dwalen zoo spoedig af naar het gebied van de sagen, denkende dat wij, evenals zij, de dwaaste vertelsels over deze geheimzinnige beesten het interessantst vinden.

Om tien uur liet ik ze maar verder met den Hooggeleerde en onder elkaar praten, viel op één oor en sliep.

Den volgenden morgen, vóór daglicht al, wekte de Prof. me, stond met zijn jolig lachenden kop over me

heen gebogen, was reeds geheel gekleed. Hij had in zijn slaap wel honderd Sumatraansche badaks gescho- ten, beweerde te mogen verwachten, dat in de tropen toch zeker één procent van iemands droomen zou uit- komen.

Na een mok koffie gingen we al weer vroeg op stap, de pootige geleerde, twee Atjehers en ik. Onze twee zware dubbelloopen waren door een marechaussee, na den moddertocht van den voorgaanden dag, weer keurig opgeknaapt en door ons nagezien. Si Itam nam onze nassigoreng ¹⁾ en wat hertevleesch mee. De brigade bleef weer op onze zeildoeksche villa passen en zou met de dwangarbeiders een bruggetje maken door den moe- rasrand om bij het open water te komen, zoodat we 's avonds tenminste zouden kunnen baden.

We gingen dezen keer den anderen kant op, om dat gedeelte af te zoeken, hadden dan tevens het beetje wind, dat er stond, in het algemeen tegen. Steeds weer loopende op het droge terrein in den boschrand, volg- den we evenals den voorgaanden dag den oever van het moeras met al de vertakkingen. Het terrein gaf veel hoop, dat we wel weer iets van badaks zouden merken, overal groeide hun voer en was pracht gelegenheid voor modderbaden. Varkens en herten waren 's nachts zelfs dicht bij ons bivakje komen drinken en azen.

Na een uurtje loopen een knorrend geblaf voor ons uit. Korte stooten: „hau, hau, hau!” Duidelijk een honingbeer. Gemakkelijk vonden we hem. In een boom, tien meter van den grond, teekende hij zich in zijn

¹⁾ Rijstgerecht.

zwarte jas duidelijk af. Het was een mooi, groot exem- plaar, zeker één meter veertig lang. Hij had ons ook opgemerkt, maar trok zich er heel weinig van aan, knorde een beetje, ging brutaal zitten afwachten wat er gebeuren zou. Hier in deze omgeving was het dier heelemaal niet angstig of schuw. Bij de klappertuinen van de bevolking, waaraan ze veel schade doen door het uitvreten van de palmiet der boomen, worden ze veel gejaagd en zijn ze juist bijzonder voorzichtig, komen alleen in donkere nachten. Ik had het beest gaarne geschoten, maar de Prof. smeekte me het niet te doen, hij wilde dezen dag een kans hebben op een badak. Sporen daarvan, eenige dagen oud, hadden we reeds gezien en de beer zouden we misschien op den terugweg nog wel in die buurt vinden. Dus verder.

Ten twaalf uur kregen we een mooi versch spoor van een rhinoceros te pakken, nadat ik, gelukkig, een paar mooie kansen op varkens had moeten laten gaan. Het moeilijke begon toen weer. Alsmaar voorzichtig, ge- ruischloos loopen, want de badak heeft wel een slecht gezicht, maar een goed gehoor. En dan aanhoudend in spanning, steeds scherp voor je uit en op zij turen, het zware geweer altijd klaar.

De ontknooping kwam dezen keer gelukkig eens veel eerder dan een van ons had kunnen verwachten. Plotse- ling, tusschen hooge moerasplanten vlak bij, geplons van een opspringend dier, dan zwaar gesnuif om reuk te krijgen. Dat moest ie zijn. Ik schrok eigenlijk niet erg, misschien omdat ik instinctmatig het idee had, dat

deze er weer, net als gisteren, onzichtbaar vandoor zou gaan. Si Itam, die voorliep, sprong echter weg. De Prof. stond al vierkant naast me. Als een locomotief schoot het groote, ongere monster te voorschijn uit het dichtbegroeide moeras, het droge terrein op, tien meter voor ons. Het schot van den Prof. knalde eerder dan het mijne, de schrik had me even te pakken, slechts automatisch drukte ik in de goede richting af. Tanden op elkaar, een vloek, jezelf even de baas worden. Het reuzenvarken draaide heftig blazend naar ons toe, onze beide andere schoten gingen gelijk af op den kop, maar daarmee waren tevens onze geweren leeg.

Dan het gekke geval, waar je later zoo over na kunt lachen: de wederzijdsche vlucht. Gelijktijdig, dat de badak weg draaide, maakten wij keert om dekking te zoeken. De Atjehers waren al niet meer te zien. Onmiddelijk merkte je, dat het beest niet volgde en stond je weer met goed front. De Prof. ook. (Tusschen dit moment en het eerste gesnuif waren nog geen vijftien seconden verlopen, in welken tijd je de aandoening van je eersten schrik ook nog moest bevechten en te boven komen).

We zagen het beest nog, zwaar bloedend ging het er van door. Vlug laden en er achter. De Prof. was met groote sprongen al voor. Vijftig meter verder, aan den moeraskant, lag de groote vleeschklomp, gelukkig gevallen, ik vreesde al dat hij weg zou komen.

Van beide kanten waren weer onvergeeflijke stommiten begaan. De badak had het moeras in moeten vluchten, dan had hij nog een kans gehad om weg te

komen. En wij waren een zwaar gewonden kwaadaardigen reus nagehold, inplaats van voorzichtig het duidelijke spoor te volgen. Onze domheid telt zeker zwaarder, want de rhinoceros is het stomste van alle zoogdieren.

Op het gezicht van het ondier, dat met zijn achterwerk naar ons toelag, kregen we blijikbaar weer onze bezinning terug, we naderden tenminste voorzichtig, trachten hem op zij te komen. Direct toen hij ons merkte, zwaaide de zware kop naar ons toe en trachtte hij weer op de been te komen. Twee goede schoten op het blad gooiden hem echter om. Het zware gesnuif hield spoedig op.

Daar lag weer een van die zeldzame beesten, opgespoord bij zijn eenzame moerassen, neergelegd door de technische hulpmiddelen van den mensch, het eenige dat het te vreezen heeft. Een stuk voorwereld, een oerdier met diep geplooide, schubbigte huid en ongere nijlpaardenkop. Jammer, dat dit een wijfe was, geen hoorn, slechts een groote, puntige knobbel en daarachter een kleine. Het lichaam twee en halve meter lang en ongeveer één meter hoog. De Prof. wilde den kop met hals hebben om te prepareren en op te zenden, we zouden later probeeren een bul te schieten, dan was het een goed stel voor een museum.

Zoo veel mogelijk ontdaan van vleesch, was het nog een heele toer om het vrachtje naar het bivak te slepen. Den beer hebben we niet meer gezien, die was er van door gegaan. Deden dat je andere beren ook maar!

Ik had intusschen ook niet stil gezeten, maar een paar zware meerdaagsche patrouilles gemaakt en het geluk gehad eenige djahats, die aanhoudend de rust in de streek verstoorden, naar de andere wereld te zenden. Nu kon het er wel weer eens van af, dat ik met den Prof. meeging een snoepreisje maken.

We lieten, toen we samen in het vaste bivak waren Si Itam, den zoon van den Atjehschen badakjager, weer roepen, om ons uit te leggen waar ongeveer het oude, sedert in onbruik geraakte jachtterrein was.

Itam maakte de zaak vrij duidelijk door het uitleggen van luciferstokjes en stukken van een lidi ¹⁾. De eerste stelden bergruggen voor, de laatste rivieren. Op ongeveer drie dagmarschen van ons bivak was een hooge waterscheiding tusschen de brongebieden van twee rivieren, die naar Atjehs Westkust stroomden. Beide brongebieden waren hooggelegen, moerasachtige valleities. De bergkam ertusschen had naar beide kanten uitloopers, waarlangs men, den een beklimmende en den ander afdalende, vrij goed van de eene vallei naar de andere kon oversteken.

In vroegere jaren hadden de rhinocerossen veel gebruik gemaakt van die ruggen om van weideplaats te wisselen. Dat moesten ze wel duizenden jaren gedaan hebben, want volgens Itam waren de paden op sommige plaatsen anderhalven meter diep, eerst uitgetrapt en dan door afstromend regenwater nog meer uitgehold. Zijn vader was, vijftien jaar geleden, in die streek ge-

¹⁾ Lange bladherf van een palm.

II.

NAAR HET HOOGGEBBERGTE.

ER was, na het neerleggen van onzen eerste badak, alweer bijna een maand verlopen. Mijn aangename jachtgenoot, de Duitsche professor, had in den omtrek zijn geologische onderzoekingen afgedaan, veel steenen verzameld, alles van etiketjes voorzien en in kisten verpakt. Een heele stapel stond al in mijn hut, de zwakke vloer moest extra gestut worden. Als leek sta je altijd een beetje vreemd tegen dien rommel op te kijken, ik had liever gehad, dat hij keien had gezocht met goud of zilver er in, daar was tenminste nut uit te trekken. Hij hoopte met al dat gedoe slechts zekerheid te krijgen voor zijn bewering dat Noord-Sumatra vroeger onder den zeespiegel gelégen had. Wel interessant, maar de noodzaak van die zekerheid ontging me toen nog. Ik had liever zekerheid dat het nu verder boven water zou blijven, de pacificatie was een aardig werk, stel je echter voor, dat je er mee klaarbent en de boel duikt weer onder . . . jaren voor niets achter die djahats geloopen. Neen, die steenklopperij was een rare manie van hem, het nut en genoegen daarvan ontging me, maar overigens was de Prof. een aangename makker, zoowel in het bosch als thuis.

dood door een der laatste neushorens, die er nog overgebleven waren, nadat hij er zelf een massa had laten sneuvelen. Itam vermoedde, dat er sinds dien niet meer gejaagd was en dat de beesten daar wel weer geïmmigreerd zouden zijn, na het dichtspoelen van de valkuilen, of dat er door voortplanting van het restant wel weer een behoorlijke wildstand zou zijn ontstaan. Maar, al zou het er ook goed zijn, we behoefden er niet op te rekenen om daar in een paar dagen tijd een volwasen bul te kunnen schieten zonder dat er bijzonder veel geluk bij kwam. Den voorgaanden keer, bij het moerasmeertje, hadden we bescpottelijk veel veine gehad en bovendien was daar volgens menschengeheugens nooit op badaks gejaagd. Itam was vast overtuigd dat, als we het daar nu opnieuw gingen probeeren, we zelfs geen enkel versch spoor zouden vinden. De neushorens zijn te schuw, trekken direct weg, als ze gejaagd worden.

Dan maar daar boven probeeren, de Prof. wilde nu eenmaal den kop van een mannetje hebben en ik had opdracht om den Hooggeleerde zooveel mogelijk behulpzaam te zijn. Het zou echter een vrij lange tocht worden, wel wat jammer om den troep zooveel dagen uitsluitend voor de jacht te gebruiken. We konden er echter wel een patrouillegang aan verbinden, waarschijnlijk was de Compemie daar nog niet doorgetrokken en zeker was dat gebied nog niet afgezocht. Misschien hadden kwaadwillige elementen daar nog wel eenige verborgen buitenverblijven ingericht, het was er zoo prachtig afgelegen, geheel buiten de gebruikelijke

paden, die naar Geumpang en de Gajoelanden voerden.

Ik rekende maar, naar de aanwijzingen van Si Itam, dat we drie dagen voor heen en drie voor terug noodig zouden hebben. Daar vijf dagen blijven, dan zouden we tien nachten uit zijn, dus drie dagen vivres bij den man en zeven bij den trein (dwangarbeiders-dragers). Troffen we er djahats aan, dan zouden we wel wat voorraad buit maken en konden we het verblijf nog rekken. Verder was 't beter om twee brigades mee te nemen, dan zouden we niet allemaal in onze beweging belemmerd worden of terug moeten keeren, als we bij ongeluk een ernstige zieke of zwaar gewonde, in de tandoe¹⁾ zouden krijgen. De brigades mochten toen n.l. nog niet gesplitst worden met het oog op klewangaanvallen, waardoor een halve brigade geheel zou sneuvelen en de wapens met patronen dus in handen van den vijand vallen.

Den volgenden morgen om half zeven afmarsch; slappe kerels thuis laten voor wacht dienst, stevige kettingjongens uitzoeken, nieuwe tentzeilen mee, alle vivres verpakken in petroleumblikken met deksels om ze droog te houden en voor bederf te vrijwaren.

We vertrokken al met regen, daar zouden we boven wel meer van krijgen, maar de uitrusting was er op berekend en wijzelf waren er al lang aan gewend, konden er best tegen om den heelen dag kletsnat te zijn. Je plunje voor 's nachts houd je, goed verpakt, droog en 's morgens trek je den natten boel van den voor gaanden dag maar weer aan. Je zoudt aan droog goed

¹⁾ Eenvoudige brancard.

toch niets hebben, het bosch is nat, je transpireert zwaar, je krijgt een nieuwe bui of moet 's morgens alweer door een rivier waden.

Na een vloten dagmarsch bivakkeerden we 's avonds al aan den voet van den bergrug, die Si Itam ons met een lange rij luciferstokjes had aangeduid. Prachtig helder water voor een bad, nog voldoende droog hout voor de vuurtjes. 's Nachts in onze rust niet gestoord door schoten van djahats of andere evenementen.

Den volgenden morgen eerst een klim van twee uur. Langzaam aan, zooals een geroutineerden troep betaamt, geen zuchtje adem kwijt raken. Hoe langzamer, hoe eerder boven. Eenmaal op den kam werd het gemakkelijker, het pad steeg van daar af bijna onmerkbaar. We hadden al heel gauw in de gaten, dat het door menschen gebruikt werd. Geen boschproductzoekers, de lui, die hier langs kwamen hadden angstvallig hun spoor verborgen, slechts hier en daar waren ze bij ongeluk op zachten grond gestapt; dan was daar voor een geoeffend oog den afdruk van een teen of een hiel te ontdekken. Al mocht het niet lukken boven badaks te vinden, djahats zouden we er zeker aantreffen.

In den namiddag vonden we gelukkig op een verbreding van den kam een ondiepen kuil met regenwater, zoodat we, om te bivakkeeren, niet eerst zijwaarts naar beneden behoefden te klauteren om de bron van een zijriviertje te pakken. Je vindt daar op die hellingen zelden een goede vlakke plaats voor de lange brigadetenten en je zoudt den volgenden morgen weer naar boven moeten klimmen om op 't pad te komen. Bovenop

den kam lig je veel beter. Bij zoo'n kuil, waarvan de bodem natuurlijk met humus en bladeren bedekt is, moet direct een schildwacht komen om er op te letten, dat niemand er in gaat staan om zich te wasschen of rijst uit te spoelen. Het mooie water zou dan gauw in een modderpoel veranderen. Baden kan wel eens op een anderen dag gebeuren en rijst uitwasschen is niet zoo erg noodig; ieder mag voorzichtig zijn veldflesch vullen en zijn pannetje om te koken. Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen, als je flink wilt opschieten.

In den loop van den volgenden morgen vonden we nog telkens iets van het menschenspoor terug en 's middags ontdekten we, hoewel mooi verborgen, de plaats waar het naar rechts van den rug in het ravijn afdaalde. Ik verwachtte niet veel succes als we van dezen kant naar de schuilplaats gingen, je stuitte dan meestal op een wachtpostje van een paar man, die een alarmschot losten en de groote nederzetting met de menschen, die je juist hebben moest, was leeg eer je er aankwam. Alsof we niets gemerkt hadden, liepen we door, ze zouden ons spoor wel vinden en denken, dat we weg waren, doorgegaan naar Geumpang of nog verderop. Later keer je terug en dan overval je zoo'n schuilplaats van een geheel onverwachten kant.

Het pad bleef den geheelen dag vrij gemakkelijk en goed. Je kunt op Sumatra als vasten regel aannemen, dat je op alle lange ruggen een bruikbaar pad vindt, zoo niet van menschen, dan toch van dieren. Als je in het gebergte in een bepaalde richting vlug vooruit wilt

komen, zoek dan altijd een gestrekten kam, die ongeveer goed loopt en klim daar eerst op. Al is de bestijging nog zoo zwaar, neem die liever op den koop toe, je zult ondanks dat je doel eerder bereiken, dan wanneer je door de valleien tracht vooruit te komen. Loop zelfs liever over een top heen, dan dat je tracht hem om te trekken. Doe je dat, dan heb je een massa lastige ravijnen tusschen zijn uitloopers over te steken en verbruik je veel meer tijd en kracht.

We kwamen dien dag al aardig in het hooggebergte; zeker waren we al op een twee duizend meter. Na het geheimzinnige zijpaadje, dat we om twaalf uur reeds gepasseerd waren, was er geen spoor van menschen meer. Daarboven zouden we dus tijdens de jacht de noodige bewegingsvrijheid hebben, de kans op een ontmoeting met djahats zou daar gering zijn en een brigade voor dekking dus niet steeds noodzakelijk.

Het geboorte werd reeds kleiner en overal hingen plokken lang mos. Op de vochtige Westkust kom je al gauw in het mosgebied, verderop was de grond en het bosch er geheel mee bedekt. Later, op hooge ruggen in kalkgebergte bivakkeerende, heb ik dat dikke mos dikwijls moeten gebruiken om drink- en kookwater voor den heelen troep te verkrijgen. Een zakdoek uitgespannen over een leeg petroleumblik en dan iedereen dotten van het vochtige vilt halen en boven den doek uitknijpen. Je krijgt dan een grijs-bruin vocht, absoluut bacillen-vrij, want die klimmen zoo hoog niet, en het smaakt best, tenminste als je er bij lacht. Later komt er wel weer eens een tijd, waarin je kieskeuriger kunt zijn,

en zwartgallige menschen hooren niet in de rimboe. Ze bederven het niet alleen voor zichzelf, maar ook voor hun omgeving, stikken gelukkig gauw in hun eigen chagrijn, worden ziek en, ook in het belang van de blijmoedigen, met spoed „weggeëvacueerd”.

Ik dwaal echter af, we moeten naar de badaks.

Hoogerop vonden we al oude sporen; het pad was daar diep uitgelopen, dat konden alleen zeer zware dieren gedaan hebben. Het duurde niet lang of Itam waarschuwde, dat we nog „satoe rust Compenie” (een uur) van de goede plaatsen af waren. Het was juist half vier, een mooie tijd om naar een goed plaatsje voor een bivak uit te zien.

Een kwartier verder, in een zadel tusschen twee knobbels van den kam, waar het terrein ook niet te steil helde, zond ik Si Itam met een anderen Atjeher naar beneden om vlug te kijken of er dien kant uit een geschikte plek was.

Na een half uurtje waren ze al terug, ze hadden op een zwaar begroeiden uitlooper een vlakke plaats gevonden voor de tenten, dicht bij een flinke bron en een beetje beschut tegen den kouden bergwind.

Afgedaald en vlug het bivakje opgeslagen op den vrij drogen grond. Juist voor de bui onder dak.

De Prof. en ik hadden onze afdakvormige tentjes met de open zijden tegen elkaar geplaatst om zoo min mogelijk last van wind te hebben en 's avonds brandden we nog een vuurtje tusschen onze veldbedden in. Wel veel rook, maar aangenaam warm en gezellig.

's Morgens werden we toch nog huiverig en stijf

wakker. Er was weinig wind geweest, maar de vochtige, mistige berglucht strijkt, als het vuur uit is, toch den geheelen nacht over je heen, dringt door je deken en maakt je koud.

Een mok heete koffie bij het aanbreken van den dag viel er lekker in en maakte je stramme leden weer een beetje lenig.

Onze Atjehsche speurder, Si Itam, meende in de nachtsilte, op zeer grooten afstand in de vallei beneden ons, den schellen, wilden gil van een badak gehoord te hebben. Ik durfde bijna niet te gelooven, dat we dezen keer reeds weder een kans op het zeldzame wild zouden krijgen, maar onmogelijk was het niet, dat hij geschreeuw gehoord had, het was nu Augustus, dus midden in den bronstijd van deze dieren.

Itam ontraadde ons echter ten stelligste om beneden in de dalen te gaan zoeken. De rivieren, waar onze bergrug tusschen lag, liepen door nauwe kloven, die zich stroomop beide verbreedden tot drassige smalle valleities met zeer dichte begroeiing. Je zoudt daar den badak te dicht moeten naderen, had alle kans dat je geroken werd en een onverwachtschen aanval kreeg, zonder een goed gericht schot te kunnen doen. Daarbij kwam nog, dat als eenmaal de zware knal van onze groote kalibers in het gebergte geklonken zou hebben, we er op moesten rekenen, dat de schuwe dieren naar elders zouden verdwijnen. Veel beter was het om in het vrij open bosch op den hoogen bergrug te blijven en in hinderlaag te liggen aan de paden, die ze gebruikten om van weideplaats te wisselen.

Om half zeven waren we reeds op stap met z'n vieren, de Prof., Si Itam, nog een Atjeher en ik. De twee brigades, die we mee hadden, zouden na de drie zware marschen een rustdag houden en het bivakje verbeteren.

Eerst klommen we weer boven op den bergkam naar het pad, dat we gisteren gevolgd hadden. Itam ging ons spoor nog eens na of in den avond niemand gevolgd was om de patrouille te bespieden, maar vond niets. Blijkbaar achten de kwaadwilligen zich veilig, omdat we voorbij getrokken waren. We konden dus rustig met z'n vieren daarboven wat rondzoeken, trouwens een groote bende zou maar niet in eens klaar zijn om ons tot hier toe te volgen.

Nadat we een half uur den rug verder naar boven gevolgd waren, kwamen we reeds aan de eerste dwarspaden langs de zij-uitloopers, duidelijk in vroegere jaren diep uitgetrapt door de badaks, als ze van de eenne vallei naar de andere trokken. Versche sporen waren daar echter niet, die vonden we pas een eind verder, ongeveer een uur gaans van ons boschbivak. Uit den verschillende ouderdom van de indrukken viel echter op te maken, dat er niet veel dieren in de streek waren of dat ze althans niet zoo dikwijls overstaken. Je kon zeggen, dat er zoo ongeveer eens per week een enkeling langs kwam.

Itam verwachtte van verderop gaan ook niet veel, dus besloten we maar hier ons geluk te beproeven en een geschikte plek voor een hinderlaag te zoeken.

Angstvallig vermijdende om zelf op het pad te komen en daarop dus een menschenluchtje te brengen,

zochten en vonden we, door het zijterrein loopend, een plaats, waar de plompe dieren het pad in den loop der eeuwen wel anderthalven meter diep uitgeslepen hadden. Het zachte windje was daar dwars op de richting van het pad, dus voor beide kanten vrij gunstig. Daar stelden we ons verdekt op, de Prof, met front naar den eenen, ik naar den anderen kant, ieder een Atjeher naast zich om te helpen turen.

Het was toen half negen. Spoedig reeds vond ik den toestand zeer vervelend. Daar doodstil te zitten wachten met het idee, dat er gemiddeld eens in de week een neushoorn langs komt, gaf me een zielig gevoel. Bovendien had je nog de kans dat ze 's nachts zouden passeeren, dan zouden wij in het bivakje zijn om te slapen, of als we bleven, zou in de duisternis toch geen goed schot af te geven zijn. Meer dan de helft van den tijd het hek dus van den dam en de badaks vrij spel. Op die manier eischten we te veel van Fortuna. Om twaalf uur, juist toen ik den Prof. een wenk wilde geven om eerst ons medegenomen middagmaaltje te verorberen, had ik eindelijk een aardige afwisseling. Zonder dat je iets hoorde, verscheen op het paadje een elegante jonge kidanggeit (ree), een groote bijzonderheid zoo hoog in het gebergte. Ik mocht natuurlijk, niet schieten om de badaks niet af te schrikken. De slanke geit zag niets van me, omdat ik goed verborgen en boven haar zat, op den rand van het holle pad. Ze liep met keurige beweginkjes coquet door en kwam tot op een paar meter afstand. Eerst toen kreeg ze reuk, schrok vreeselijk op

de manier van een jong meisje, proestte de vieze lucht van een mensch uit haar fijnen neus (als ze een zakdoekje had gehad, was dat er direct voor gedaan) en ging er in een ren van door, zonder nog te weten wat voor onraad er eigenlijk was.

Om drie uur was ik stijf gezeten en begon mij het wachten zoodanig te vervelen, dat ik den Prof. voorstelde om onze spuiten maar liever als spangeweren op het pad te zetten. Ik had er lang over gedacht of we dat eigenlijk wel konden doen. De prachtwapens waren een mooie buit voor Atjehers. Ik zou zeker een heftige schrobbeering van den Gouverneur oplooopen, als djahats de geweren ontdekten en meenamen. Bovendien waren er onder onze eigen Atjehsche koelies wel individuen, die zouden drossen als ze een geweer te pakken konden krijgen. De kans, dat er iemand langs dit zijpad kwam, was echter vrijwel nul, het hoofdpad op den rug werd al sinds jaren niet gebruikt en onze koelies kon ik onder bewaking houden. Bovendien kon ik Si Itam en zijn confrater eerst wegzenden, zoodat ze, althans voorloopig, niet zouden weten dat de geweren achter bleven.

De professor vond het jammer om het jachtgenoegeen te verminderen, maar zag direct de voordeelen van het plan in. Hij wilde ook graag de constructie van zoo'n spangeweer leeren kennen en kon mij prachtig helpen.

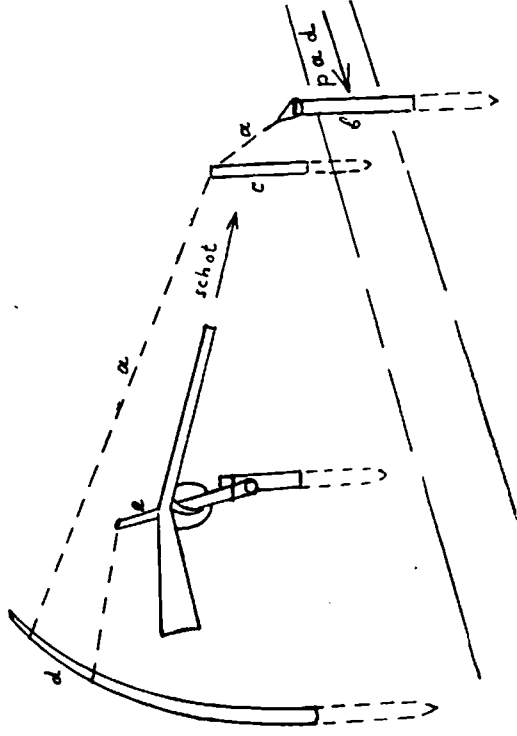
Direct na het vertrek van de Atjehers gingen we bergaf om eerst sterke dunne rottan te zoeken; zoo hoog groeit die niet. Gelukkig slaagden we vlug en splitsten de lange struiken in glad, soepel touw. Het

was toen mijn bedoeling de geweren, op het pad gericht, op te stellen elk naar een kant gericht, en dan op eenige meters voor de trompen dwars over het pad touwtjes te spannen, die bij aanraking het schot zouden doen afgaan. Het wild kon dan onverschillig van rechts of links langs het spoor komen, in beide gevallen zou het een schot van voren krijgen.

De geweren werden dus dicht bij elkaar kruiselings vastgebonden aan piketten, op den bovenrand van het diepe pad. Voor langs den trekker wordt dan horizontaal een stokje gelegd, dat, evenals onze vinger, het schot moet laten afgaan. Het eene einde van dat houtje wordt draaibaar aan een piket gebonden, het andere later aan een omgebogen tak die in den grond staat, bevestigd. Die tak wordt gebogen gehouden door een touw, dat langs een piket gaande het pad dwars oversteekt op de plaats, waarop het geweer gericht is. Het einde van dit touw wordt eng vastgezet aan een ander piket, zoodanig, dat het bij aanraking direct losspringt. Werkt dit eenmaal goed, dan verbindt men het einde van het trekkerhoutje aan den omgebogen tak.

Schematisch op de volgende bladzijde voorgesteld. Toen de geheele constructie klaar was, bedacht ik eerst, dat ik onder deze omstandigheden de geweren beter verticaal had kunnen opstellen, beide van bovenaf op hetzelfde punt van het pad gericht, de touwtjes bij elkaar op dat punt het pad kruisende. Van welken kant de badak dan ook kwam, hij zou beide schoten in nek of schoft krijgen, als de touwtjes maar zoo laag waren, dat ze niet met den snuit, doch pas met de voorpooten

aangeraakt werden. De neushoorn loopt echter dikwijls met den kop vlak langs den grond, zoodat kans bestond op aanraking met den neus en te vroeg afgaan van de geweren. Bovendien was het reeds te laat om nog veranderingen aan te brengen. Het werd al donker, toen

Een dier, dat langs het pad komt, stoot tegen het gemasceerde touw (a), waardoor het van de piket (b) of (c) losschiet, zoodat de omgebogen tak (d) terugveert. Daardoor wordt aan het houtje (e), dat voor den trekker van het geweer langs loopt, getrokken, zoodat het schot afgaat.

we het boschbivakje bereikten, de koelies konden niet zien, dat we de geweren niet bij ons hadden.

Den volgenden morgen was door de schildwachten geen schot gehoord. Zeer waarschijnlijk was er niets langs het pad gekomen, de zware knal zou 's-nachts in het gebergte wel tot hier hoorbaar geweest zijn. We

zouden nu wel de bekoring van de jacht missen, maar ik was blij niet meer uur aan uur te moeten wachten en dat onze kans 's nachts door zou gaan. Bovendien konden we nu ieder onze werkzaamheden verder afdoen. Ik trok er met een brigade voor drie dagen op uit, om te trachten door de kloof in de richting van de vermoedelijke vijandelijke nederzetting vooruit te komen om die dan onverwacht van den achterkant te overvallen. De andere brigade zou in het bivakje blijven. In verband met de spangeweren, waarschuwde ik den commandant, dat de manschappen niet ver, de dwangarbeiders en Atjehsche koelies heelemaal niet het bosch in mochten. De schildwacht zou tevens luisteren naar schoten en dan direct den professor laten waarschuwen. Deze dacht gedurende mijne afwezigheid iederen morgen met een paar man dekking de geweren te controleren en daarna nog het een en ander op geologisch gebied te onderzoeken.

Mijn patrouille werd zeer zwaar door het moeilijke terrein, maar had succes, de schuilplaats werd volkomen verrast. Den derden dag kwam ik terug en vernam, dat er nog niets langs het pad gekomen was. Den professor begon het wachten ook te vervelen, we spraken af nog één dag te blijven, maar dan „de jacht” op te geven en naar huis te gaan.

Den avond om negen uur, we hadden juist gegeten en zouden in onze dekens kruipen, deed zich een raar geval voor. De geweren stonden hemelsbreed hoogstens drie kilometer van ons af, dus niet vreemd, dat we in

den stillen nacht het geluid van een schot in het gebergte hoorden weerkaatsen. We hadden echter nog geen tijd om onze vreugde te uiten of er klonk een tweede, misschien tien seconden na het eerste. Dat was het vreemde. Het wild zou bij den eersten knal of geveld zijn, of terugvluchten en er kon dan geen kans meer zijn, dat er vlak daarop iets van den anderen kant de plaats zou naderen, om het andere geweer te doen afgaan.

De gekste onderstellingen hebben we gemaakt, de eenige bevredigende oplossing die we vonden was, dat het tweede schot slechts een echo was geweest, al leek ons het tijdsverloop tusschen de twee geluiden daarvoor veel te lang. Brandend van nieuwsgierigheid gingen we met het eerste daglicht reeds op stap. Een paar maanden later met karabijnen mee en ook brutaalweg alvast vier koelies om eventueel buit te dragen.

Bij het zijpad, waar onze spuiten opgesteld waren, gekomen, ontdekten we direct sporen van twee badaks. Ze waren in de goede richting gegaan, slechts één was er terug gekomen. Dat gaf hoop. Voorzichtig naderden we de plaats van de geweren, beide bleken afgegaan te zijn. Vlak bij lag veel bloed en vijftig meter verder een pracht-neushoorn, een bul met een grooten en een kleinen hoorn. Met zijn kolossaal lichaam vulde hij het holle pad geheel. Het dier was reeds dood, één schot was van voren in den nek gedrongen, het andere van achteren in den rug.

Daar had je weer zoo'n raar geval; steeds loopt het anders als je verwacht en hier waren we geholpen door

bijzondere veine. Dat de bul en niet de koe vóór geloopen had, was nog niet erg, maar het beest was, blijkbaar woedend over het eerste schot, doorgerend, de geweren, die boven stonden, voorbij en had zichzelf daarna nog een schot van het geweer, dat naar de andere zijde gericht was, van achteren gegeven.

De professor vertelde me nu eerst, dat hij reeds vijf jaar steeds bijzonder geluk had met de jacht. Hij was zoo lekker als kip met zijn buit. Het vel van kop en nek moest direct afgestroopt worden en de schedel van de grootte stukken vleesch ontdaan. In het bivakje werd alles beter behandeld en voorloopig geprepareerd. Drie dagen later, thuis werd de kop met dien van de vroeger geschoten koe keurig verpakt en opgezonden. Ze zullen nu, wél, in een Duitsche villa of museum prijken.

KROKODILLEN